

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (м. Суми)
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
Департамент соціального захисту населення
Сумської обласної державної адміністрації
Служба у справах дітей Сумської обласної державної адміністрації
Сумський обласний центр соціальних служб
Громадська організація «Ліга сучасних жінок» (м. Суми)
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Суми)
кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту
Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)
кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів)
кафедра соціальної роботи
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (м. Ніжин)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Черкаський державний технологічний університет (м. Черкаси)
кафедра соціального забезпечення
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ГРОМАДИ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
04 червня 2024 року

Суми

УДК 316.356.2:316.61:37.013.42(063)

С69

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
(протокол № 10 від 26.06.2024 р.)*

Редакційна колегія:

- А. О. Полянничко* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- Н. О. Максимовська* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- Є. В. Стеценко* – лаборант кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка.

С69 Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 червня 2024 року, м. Суми). Суми: СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2024. 276 с.

Збірник містить матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади».

У збірнику розглядаються технології соціально-педагогічної, психологічної, корекційної та соціокультурної підтримки сім'ї і дитини у вітчизняному та зарубіжному контексті; партнерство державних та громадських організацій у сфері надання соціальних послуг сім'ї та дитині; гендерний підхід як засіб оптимізації соціальної підтримки і соціально-правового захисту сім'ї та дитини; підготовка фахівців соціальної та соціокультурної сфери до соціальної підтримки сім'ї та дитини.

УДК 316.356.2:316.61:37.013.42(063)

© Колектив авторів, 2024

© СумДПУ імені А. С. Макаренка,
2024

ЗМІСТ

ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ

Бондар Валерія

Розмежування поняття «конфлікт» та «булінг»: ознаки конфлікту та булінгу в закладі освіти

12

Vertel Anton

Homer Lane's «Little Commonwealth» correctional institution for delinquent teenagers as an example of successful extrapolation of psychoanalytic theory into the practice of social and pedagogical work

14

Горчинський Руслан

Принцип конфіденційності під час виявлення дитини, постраждалої (ймовірно) від домашнього насильства

17

Гриценко Вікторія, Рижанова Алла

Соціальна допомога громадських організацій жінкам, які зазнали сексуального насильства під час воєнного стану

20

Пахомов Ілля

Програма формування моральних цінностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти

24

Пономаренко Людмила

Зміст та особливості соціальної діяльності студентів та викладачів у громадській організації «Ліга сучасних жінок»

27

Пономаренко Олена, Гончаренко Олена

Діяльність закладів культури територіальних громад в умовах децентралізації

29

Тірон Валентина, Гончаренко Олена

Гендерно чутлива соціальна робота у сфері репродуктивного здоров'я населення

33

Харківська Тетяна	<i>Розмежування понять сімейного конфлікту та домашнього насильства: ефективні алгоритми реагування</i>	37
Шевченко Таїсія	<i>Особливості використання методів соціокультурної діяльності в роботі з переселенцями в країнах ЄС для зменшення психоемоційного напруження</i>	41
<u>СЕКЦІЯ 1</u>		
<u>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ</u>		
Губар О.Є., Нагайчук Н.Г., Власюк О.С.	<i>Складові інклюзивного середовища в закладах вищої освіти</i>	44
Загутіна-Візер Яна	<i>Міждисциплінарна взаємодія фахівців в інклюзивному закладі освіти</i>	46
Ігнатенко Дар'я, Максимовська Наталія	<i>Соціалізація учнів середньої ланки в умовах дистанційного навчання</i>	49
Котелевець Анастасія	<i>Соціальна активність молоді як рушійна сила соціальних змін</i>	52
Лехолетова Марина	<i>Розвиток соціально-виховного середовища відповідно до потреб дітей та їхніх сімей в громаді</i>	56
Лупаренко С. Є.	<i>Сучасні проблеми сім'ї та виховання дитини</i>	58
Мільська Олександра, Єсіна Наталія	<i>Неформальні об'єднання як інструмент соціалізації студентської молоді</i>	61
Муфутдінова Юлія, Знобей Олексій	<i>Сутність проблематики раннього соціального сирітства</i>	65

Попенака Артем, Максимовська Наталія <i>Моделі соціальної реабілітації дітей, які зазнали насильства в сім'ї</i>	68
Шликова Жанна, Максимовська Наталія <i>Особливості соціально-педагогічної профілактики агресивної поведінки старшокласників в сучасних умовах</i>	71
Чичикало Дар'я, Клочко Олексій <i>Загальна характеристика напрямів соціального супроводу неповнолітніх у виховних колоніях</i>	77
Якушев О.В., Шендрик К.Ю. Соціально-економічна підтримка населення: теоретичний аспект	79

Секція 2.
ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ, ПСИХОЛОГІЧНОЇ І
КОРЕКЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Архипова С. П., Тернова Л.Ю., Чорномор С.С. Організація соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами в громадах	84
Бєлкіна-Ковальчук Олена <i>Психоедукаційна програма «Коло сили» як інструмент профілактики соціальних девіацій</i>	87
Бєлова І.О., Губар О.Є., Котко А.А. Використання арт-терапії в процесі підтримки дітей, постраждалих внаслідок локальних збройних конфліктів	91
Бичук Ірина <i>Кризове втручання як модель практики соціальної роботи</i>	93
Буднікова Ольга, Романова Інна Співпраця соціального працівника з громадою: реалізація місцевих проєктів (досвід Польщі)	96

Бурмака Анастасія, Костіна Валентина <i>Особливості роботи соціального педагога закладу загальної середньої освіти з батьками з соціального виховання підлітків засобами телебачення</i>	98
Демчик Наталія <i>Партнерство сім'ї, школи та громади у підготовці учнів до створення сім'ї: досвід Швеції</i>	101
Дуля Аліна <i>Зарубіжний досвід соціальної роботи з українськими біженцями</i>	103
Губар Олександра <i>Арт-терапія у психокорекційній роботі з дітьми</i>	107
Хорт Альона, Знобей Олексій <i>Напрями профілактики соціального сирітства в умовах коледжу</i>	110
Клочко Оксана <i>Соціально-педагогічний супровід батьків дітей з інтелектуальними труднощами</i>	113
Красношапка Юрій, Іонова Ірина <i>Технології соціальної роботи з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах</i>	116
Логвиненко Аліна, Рижанова Алла <i>Соціально-педагогічна програма розвитку громадянської свідомості обдарованих підлітків у ЗЗСО в умовах війни</i>	119
Марущенко Олена, Макар Людмила <i>Організація надання фахівцями соціальної роботи послуги консультування сім'ям з дітьми</i>	123
Нікітіна Вікторія, Максимовська Наталія <i>Провідні засади організації соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні</i>	126
Сосноковська Діана, Пономаренко Людмила <i>Нормативно-правова база соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування</i>	129

Шевченко Дар'я, Рижанова Алла <i>Соціально – педагогічна профілактика комп'ютерної залежності підлітків під час війни: узагальнення зарубіжного досвіду</i>	132
Швед Ольга <i>Дистанційне та телефонне соціальне консультування дітей та їхніх сімей</i>	135
Ярошенко Каріна, Гончаренко Олена <i>Використання інформаційних технологій в процесі надання соціальних послуг населенню</i>	139
<u>Секція 3.</u> <u>ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ СІМ'І ТА ДИТИНИ</u>	
Максимовська Наталія <i>Анімаційна соціокультурна діяльність як чинник подолання соціальної ексклюзії в умовах військових дій та в повоєнний період</i>	142
Останіна Ніна <i>Виховний потенціал закладів позашкільної освіти в умовах соціокультурного простору громади</i>	148
Щербак Євгенія, Максимовська Наталія <i>Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в соціокультурному просторі територіальної громади</i>	151
Чеховська Ганна, Кабусь Наталя <i>Практичні аспекти соціально-педагогічної діяльності з соціалізації підлітків у клубах за інтересами</i>	155
<u>Секція 4.</u> <u>ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ПИТАННЯХ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ І СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СІМ'І ТА ДИТИНИ</u>	
Горобчук Людмила <i>Вітчизняний та зарубіжний досвід профілактики гендерно зумовленого насильства</i>	159

Гуріна Дар'я, Луценко Олена <i>Гендерні та статево-вікові особливості сексуальної експлуатації</i>	162
Заладовська Софія, Степаненко Вікторія <i>Гендерно орієнтований підхід у роботі соціального працівника з вразливою молоддю</i>	166
Кагітіна Софія, Гончаренко Олена <i>Гендерний підхід у роботі з жінками і дітьми</i>	172
Луценко Олена <i>Батьківська відпустка як засіб формування гендерної культури та навичок усвідомленого батьківства в молодих сім'ях Швеції</i>	175
Тимченко Олексій, Клочко Олексій <i>Гендерні стереотипи у засобах масової комунікації як феномен сучасності</i>	179
<u>Секція 5.</u>	
<u>ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ ДО СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ</u>	
Гриценко Олександр, Клочко Оксана <i>Розвиток емоційного інтелекту фахівців соціокультурної сфери</i>	182
Ларіонова Наталія <i>Структура готовності фахівця соціальної сфери до сексуальної просвіти батьків і дітей</i>	185
Неклюдов Тимофій, Знобей Олексій <i>Засоби запобігання емоційного вигорання майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти</i>	188
Новгородський Руслан <i>Особливості роботи асистента вчителя з дітьми з РАС в закладах освіти</i>	191
Рижанова Алла <i>Імідж соціального працівника в умовах соціальних криз</i>	194

Петрович Валерій Підвищення кваліфікації працівників соціальних служб територіальних громад: виклики сьогодення	198
Файдюк Олена <i>Взаємодія фахівців в процесі надання соціальної підтримки учасникам бойових дій</i>	202
Чернета Світлана <i>Підготовка фахівців соціальної та соціокультурної сфери до соціальної підтримки сім'ї та дитини</i>	205
<u>Секція 6.</u>	
<u>АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНИХ КРИЗ</u>	
Архипова С. П., Бєлова І.О., Тарануха Т. П. Новітні підходи та стратегії соціальної роботи осіб з інвалідністю	208
Безкровний В'ячеслав, Іонова Ірина <i>Особливості надання соціальних послуг особам з інвалідністю в Україні як складової їх соціального захисту</i>	210
Бикова Олександра, Іонова Ірина <i>Проблеми та перспективи удосконалення системи соціального захисту малозабезпечених сімей з дітьми в Україні</i>	213
Будник Майя, Могілат Д., Клочко Олексій <i>Особливості соціалізації підлітків в інформаційному середовищі в умовах воєнного стану</i>	212
Губар О.Є., Клименко О.О. Соціальна підтримка молоді в умовах війни	219
Жуков Віктор <i>Соціальна політика, як поле діяльності соціальних партнерів в управлінні соціальним страхуванням</i>	221
Клименко Вікторія, Полянничко Анжела <i>Особливості соціально педагогічної роботи з дітьми військовослужбовців в умовах об'єднаної територіальної громади</i>	225

Клочко Олексій <i>Особливості розвитку соціально-трудових відносин на ринку праці України в умовах сьогодення</i>	229
Кобзар Юлія <i>Характеристика програми щодо формування емоційної культури неповнолітніх засуджених до яких застосовано наглядову пробацію засобами театральної педагогіки</i>	233
Маринич Юлія, Хлеб'юк Світлана <i>Гра як засіб психосоціальної підтримки дітей в умовах воєнного стану</i>	237
Мітрофанова Світлана <i>Втрата батьківського піклування як актуальна соціальна проблема</i>	240
Мумінджанов Віталій, Гончаренко Олена <i>Діяльність соціального працівника в реабілітаційному відділенні закладу охорони здоров'я як вид соціальної підтримки сім'ї, члени якої отримали травми в результаті воєнних дій</i>	244
Левченко Олександр, Нагайчук Нелія <i>Роль громадських організацій у соціальній підтримці сім'ї та дитини</i>	247
Олійник Марія, Рижанова Алла <i>Сучасний стан технологій соціальної допомоги безробітним громадянам під час війни в Україні</i>	251
Тернова Л.Ю., Нагайчук Н. Г., Лісова Д.М. <i>Формування системи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні</i>	254
Тернова Л. Ю., Оліфіренко А.А. <i>Особливості соціального захисту дітей-сиріт в умовах воєнного стану</i>	258
Терновська Вікторія, Гончаренко Олена <i>Перспективні напрями упровадження соціального партнерства у систему надання соціальних послуг населенню</i>	261

Ушкалова Євгенія, Клочко Олексій <i>Інструменти державної молодіжної політики в Україні</i>	264
Чуприк Наталя, Рижанова Алла <i>Соціально-педагогічна профілактика вживання алкоголю у середовищі старшокласників в умовах війни</i>	268
Шеплякова Ірина, Рязанова Наталя <i>Цифрові освітні центри як інститути соціалізації дітей у громадах, що постраждали від війни</i>	272

Бєлкіна-Ковальчук О. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та
педагогіки вищої школи Волинського національного університету
імені Лесі Українки

ПСИХОЕДУКАЦІЙНА ПРОГРАМА «КОЛО СИЛИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ

Сучасне українське суспільство має багато політичних, економічних, соціальних проблем, що потребують пильної уваги фахівців з метою дослідження причин їх виникнення та шляхів подолання. О. Сахань звертає увагу на те, що у період різких переломів у суспільстві часто порушується єдність буття та свідомості, виникає невідповідність взаємодії суб'єктів і соціальних інститутів, неадекватність соціальної політики і моралі. Розмитість норм, ослаблення соціальної регуляції спотворює духовні та культурні підвалини та закладає основу для девіантної поведінки [4, с. 78].

Особливо сьогодні, в умовах російсько-української війни, яка загрожує територіальній цілісності, втраті незалежності та суверенітету України, питання поширення соціальної девіантності стає особливо актуальним. Це потребує поглибленого дослідження проблеми та пошуку шляхів подолання негативних форм прояву руйнівних процесів усередині суспільства та консолідації професійної спільноти для роботи щодо профілактики соціальних девіацій.

Девіація – будь-яке відхилення від нормального, загальноприйнятого стану речей як у природі, так і в суспільстві. Зазвичай це поведінка, яка не відповідає стандартній соціальній нормі, яку наслідує і якої дотримується більшість людей у певній соціальній групі чи суспільстві загалом [1, с. 56].

У науковій літературі поняття «соціальна девіація» часто пов'язане із небажаними, негативними явищами в суспільстві та розглядається як синонім до таких понять як: «соціальна патологія», «негативний соціальний феномен», «антисоціальна поведінка», «протиправна поведінка», «аномія» тощо. М. Когут, М. Зан, І. Переш зауважують, що поняття девіантності зазвичай викликає у людей негативні оцінку, реакцію та стереотипи й асоціюється виключно з негативним відхиленням від прийнятних стандартів поведінки. Однак, на думку науковців, такий підхід є не зовсім коректним. «Це пояснюється тим, що в основі вищеперерахованих понять лежать виключно негативні, не бажані для суспільства явища. Всі вони спрямовані на заподіяння шкоди суспільству, і в такому контексті їх не можна ототожнювати з соціальною девіацією, оскільки в сутність останньої включені будь-які відхилення від загальноприйнятої поведінки, незалежно від того, є вони є негативними чи позитивними»

[1, с. 56]. Тому, девіація є набагато ширшим поняттям, яке не слід ототожнювати виключно з незаконними діями.

Негативний вплив соціальних девіацій на групу чи суспільство полягає в тому, що вони можуть становити загрозу правам, свободам, інтересам окремих індивідів, соціальних груп та суспільства загалом; зменшують готовність людей до сприйняття та дотримання стандартів належної поведінки, мотивують їх досягати цілі за допомогою девіантної поведінки.

Серед позитивних тенденцій впливу соціальних девіацій на групу чи суспільство виділяють: розуміння меж між нормою та неприйнятною поведінкою; перегляд соціальних стандартів та їх авторитету; вплив на згуртованість та солідарність соціальної одиниці.

Коли проявляються соціальні девіації – це сигнал суспільству про наявність проблеми, яку варто вирішити. В результаті члени суспільства вчаться долати взаємні суперечки та конфлікти, об'єднуються проти порушника норм або ж, навпаки, захищають та підтримують девіантну людину [1, с. 57].

На думку ряду дослідників, соціальна девіація є динамічним явищем, на формування якого впливають такі елементи, як соціальні цінності, соціальні інститути, соціальні норми, соціальні відносини, особистість індивіда.

Сьогодні, в умовах війни, кожен громадянин країни відчуває на собі вплив війни та має свій досвід подолання її наслідків. Вимушене переселення, окупація, деокупація, біженство, людські та матеріальні втрати впливають на всі ключові елементи, які спричиняють соціальні девіації та вимагають від особистості неабиякої стійкості та здатності до опору і відновлення. Як зазначає О. Плетка, особливо діти потребують пильної уваги з боку фахівців, бо мають певну специфіку проживання таких складних часів. По-перше, завдяки своєму віку вони не спроможні діяти самостійно, відповідати за свої стани; по-друге, часто не в змозі усвідомити обсяг лиха та можливості з ним впоратися; по-третє, процес додання ускладнюється тим, що найближчі дорослі самі перебувають у цих обставинах і не можуть надати необхідну підтримку [2, с. 3].

Тому питання профілактики соціальних девіацій є особливо актуальним. Одним із її інструментів є робота з населенням щодо соціально-психологічної підтримки та поширення соціальної просвіти.

Програма «Коло сили» розроблена й впроваджується з 2022 року у відповідь на розв'язану росією війну фахівцями Українського фонду «Благополуччя дітей» за підтримки Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V. for Brot für die Welt (Німеччина). В основі Циклу лежить «Програма 15», яка упродовж 6 років реалізується в Україні ВБО «Український фонд «Благополуччя дітей» за фінансової підтримки Протестантської Асоціації з Співробітництва та Розвитку «Хліб для світу», Німеччина (Brot für die Welt).

Завданнями програми є: допомога в адаптації до змін у житті, пов'язаних із війною, у тому числі з переміщенням у межах країни, тимчасовою розлукою з близькими, втратою членів родини; налагодження/збереження/покращення/відновлення стосунків у родині; ознайомлення з техніками відновлення власних сил та визначення найбільш дієвих з них; формування життєстійкості у дорослих і дітей; навчання інструментів підтримки психосоціального здоров'я.

Учасниками програми є родини з числа ВПО, родини військовослужбовців, які захищають нашу країну та всі охочі. Заняття проводяться окремо у групі дорослих, старших підлітків 14-18 років та дітей віком 9-12 років. Завдяки підтримці GlobalGiving розроблені заняття для молодших вікових груп (4-8 та 10-12 років).

Формою роботи є тренінгові заняття (в окремих групах дорослих та дітей), але з розглядом однакових тем.

Зміст програми включає кілька блоків занять: «Я та емоції», «Я та цінності», «Я та світ» та заняття з плекання життєстійкості.

Заняття з блоку «Я та емоції» ознайомлюють учасників із теоретичними основами ефективного, безконфліктного спілкування, сприяють вдосконаленню комунікативних прийомів взаємодії у групі, команді; надають учасникам інформацію про емоції, їх значення у побудові міжособистісних стосунків; допомагають становленню емоційної стійкості учасників через осмислення свого ставлення до подій війни, розпізнавання та прийняття власних емоцій, опанування безпечних способів регулювання емоційних станів.

Зміст занять блоку «Я та цінності» спрямований допомогти учасникам ідентифікувати свої цінності, зрозуміти їх трансформації під час війни; сприяти самоідентифікації через відновлення чи формування нових цінностей; показати взаємозв'язок між цінностями та поведінкою; відпрацювати практичні навички вибору поведінки відповідно до цінностей. Окрім цього, на заняттях учасники мають можливість усвідомити власні потреби та відповідальність стосовно себе і партнера в інтимних взаєминах; формувати відповідальну статеву поведінку, що сприяє збереженню репродуктивного здоров'я, профілактиці домашнього насильства, сприяє усвідомленню поваги до кордонів і потреб іншої людини. Також у цьому блоці надається інформація щодо таких понять, як стереотипи, упередження та дискримінація; розглядається вплив стереотипів та упереджень на ставлення до інших людей та власну поведінку.

Заняття блоку «Я та світ» сприяють усвідомленню важливості прийняття виважених рішень, розвитку критичного мислення в контексті ухвалення швидких та важливих рішень, у тому числі в часи війни, надають можливість учасникам розглянути як сильні емоції та стрес у період війни впливають на прийняття рішень. Крім того, учасники розглядають поняття «зміни» і «втрати» в часи війни як

процес адаптації та закріплюють навички помічати та реагувати на зміни в житті й використовувати їх як поштовх до нової мети.

Заключні заняття спрямовані на розвиток життєстійкості учасників: визначення індивідуальних відмінностей в реагуванні на стрес; навчання різним способам самопомоги та допомоги іншим у разі стресу; виховання мотиваційних основ до власної психогієни; аналіз впливу викликів і змін на людину та її оточення, а також власний життєвий шлях у цьому контексті; розгляд доступних ресурсів для руху у майбутнє.

Програма «Коло сили» – це справжня спільнота, де учасники отримують не лише нові знання, а й знаходять підтримку та обмін досвідом. Як зазначають самі учасники програми, проведений у колі час збагачує емоційний досвід та допомагає краще зрозуміти почуття та стани як свої, так і інших людей, сприяє налагодженню взаєморозуміння в родині та з іншими людьми. У 2023 році учасниками програми стали 460 підлітків і дорослих в Бердичеві, Луцьку, Сарнах, Смілі, Черкасах та Чернівцях та проведено вже 103 заняття для найменших учасників [3].

Теплі зустрічі та відверті розмови, турбота й увага до кожного допомагають учасникам ідентифікувати свої цінності, зрозуміти їх трансформацію під час війни, стабілізувати психоемоційний стан, збагатити власну скарбничку регулювання емоцій, сприяють формуванню навичок безконфліктної та безпечної комунікації. Сьогодні так важливо об'єднуватись і триматися разом, відчувати підтримку й розуміння, адже діалог та взаємодопомога – це надзвичайний потужний ресурс нових життєвих можливостей та профілактики соціальних девіацій загалом.

Список використаних джерел

1. Когут М. Г., Зан М. І., Переш І. Є. Соціальна девіація: поняття та класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Випуск 59. Том 1. 2019. С. 55-59.
2. Плетка О. Психосоціальна підтримка підлітків, що пережили страхіття війни : методичний посібник. К. : Центр реадaptaції та реабілітації «ЯРМІЗ», 2022. 54 с.
3. Річний звіт 2023. URL : https://childfund.org.ua/Uploads/Files/Annual_reports/AR_2023_ukr.pdf
4. Сахань О. М. Соціальна девіантність в українському суспільстві як результат деструктивної політики влади. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Випуск 28. 2014. С. 77-94.